

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาครั้งนี้ ครอบคลุมสาระสำคัญคือ สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์

1.1 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ทั้ง 4 ด้าน คือ

1.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

1.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา

1.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ

1.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ

1.2 ศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามทั้ง 4 ด้าน ตามตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลัก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม) ที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น

1.3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมง

สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลัก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม) ที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของครูสอนศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน (ตามข้อ 1.1.1-1.1.4)

1.4 ศึกษาตัวพหุภาพรณลักษณะของครูสอนศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน (ตามข้อ 1.1.1-1.1.4)

1.5 ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามทั้ง 4 ด้าน (ตามข้อ 1.1.1-1.1.4)

2. สมมติฐาน

2.1 ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันคือ

2.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา

2.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ

2.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ

2.2 เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลัก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม) ที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของครูสอนศาสนาอิสลามต่างกัน จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน (ตามข้อ 2.1.1-2.1.4) แตกต่างกัน

2.3 เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลัก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม) ที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของครูสอนศาสนาอิสลาม เป็นตัวพยากรณ์และได้ผลการ พยากรณ์ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน (ตามข้อ 2.1.1-2.1.4) แตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2536 จำนวน 92 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 119 คน และกระจายกลุ่มตัวอย่างไปเป็นรายอำเภอตามสัดส่วน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนคำถาม 9 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านปฏิบัติงานตามโครงการและด้านติดตามและประเมินผล โดยมีความเชื่อมั่นในแต่ละด้านคือ .9363, .9336, .8577 และ .9004 ตามลำดับ มีทั้งหมด 36 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ถามปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดัง 4 ด้าน จำนวนคำถาม 4 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่มีครูสอนศาสนาอิสลามปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยให้ตอบแบบสอบถามแล้วนำกลับมา ส่วนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์โดยผู้วิจัยได้จำหน่ายและติดแสตมป์ไว้แล้วถ้าได้รับแบบสอบถามไม่ครบผู้วิจัยจะติดตามไปยังกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวนที่ได้ระบุไว้ในขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

6.1 หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของครูสอนศาสนาอิสลามซึ่งได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ และการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น

6.2 คำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านวางแผนแก้ไข ปัญหา ด้านปฏิบัติงานตามโครงการ ด้านติดตามประเมินผลโครงการ และภาพรวม เพื่อพิจารณาผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1

6.3 คำนวณหาค่าที่ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษาสามัญและคำนวณค่าสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ และการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น ถ้าพบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างจะเปรียบเทียบพหุคูณ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละคู่โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ่ เพื่อพิจารณาผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2

6.4 หาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง
องค์ประกอบพื้นฐานของครูสอนศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
แต่ละด้านและโคชภาพรวม เพื่อพิจารณาผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3

6.5 ค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
ของครูสอนศาสนาอิสลามและสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของครูสอนศาสนา
อิสลามเพื่อพิจารณาผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 4

7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

7.1 สถานภาพของครูสอนศาสนาอิสลาม

ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ส่วนใหญ่
เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.0 เพศหญิง ร้อยละ 38.0 มีอายุต่ำกว่า 42 ปี ร้อยละ
83.7 สูงกว่า 42 ปี ร้อยละ 16.3 มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับ ม.ศ.5 (ม.6)
ร้อยละ 75.0 ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ม.ศ.3 (ม.3) ร้อยละ 25.0 วุฒิกการศึกษา
ทางศาสนาส่วนใหญ่อยู่ในระดับอิสลามศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่าร้อยละ 50.0
รองลงมา มีการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนกลางร้อยละ 42.4 วุฒิกทางการศึกษา
ส่วนใหญ่ครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิกทางการศึกษาร้อยละ 73.9 มีวุฒิกทางการศึกษา
ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 15.2 และมีวุฒิกทางการศึกษาระดับปริญญา ร้อยละ 10.9 มี
ประสบการณ์ทำงานสูงกว่า 12 ปี ร้อยละ 43.5 มีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์
ระหว่าง 12-20 ชั่วโมง ร้อยละ 66.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,000-
6,500 บาท ร้อยละ 58.7 ในส่วนของการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวง
หลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น มีการติดต่อ 1-4 ครั้งต่อปี ร้อยละ 63.0

7.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอน
ศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา พิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า
การมีส่วนร่วมด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมด้านวางแผน

แก้ไข้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านปฏิบัติงานตามโครงการและด้านติดตามและประเมินผลโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย (X) 3.35, 3.22, 3.21 และ 3.06 ตามลำดับ

7.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิกการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัยปรากฏผลดังนี้

7.3.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$) โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิงทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P < .0000$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไข้ปัญหา ($P < .000$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P < .0010$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P < .0120$) จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

7.3.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุต่ำกว่า 42 ปี กับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุสูงกว่า 42 ปี พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .7200$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไข้ปัญหา ($P > .6560$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .7340$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .7400$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิกการศึกษาสายสามัญต่ำกว่าหรือเท่ากับ ม.ศ.3 (ม.3) กับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิกการศึกษา

สาขาสามีญ ม.ศ.5 (ม.6) พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .9020$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .9860$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .0790$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .2890$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามระดับอับตีดาอียะฮ์กับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามระดับมุตตะวัชชีเตาะฮ์ และกับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามระดับชานาวีชะฮ์หรือสูงกว่า พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .5$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .8207$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .8857$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .8537$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .8598$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษากับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญาและกับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญา พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษามีส่วนร่วมด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านวางแผนแก้ไขปัญหาลดกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้ ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษากับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาและกับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาและกับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญา ไม่พบความแตกต่างจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 6 ปี กับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-12 ปี และกับสูงกว่า 12 ปี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .2523$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .2623$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .1051$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .2229$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.7 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่ำกว่า 12 ชั่วโมง กับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอน 12-20 ชั่วโมง และกับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอนสูงกว่า 20 ชั่วโมง พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .2938$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .7606$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .5679$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .8251$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.8 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท และครูสอนศาสนาอิสลามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,000-6,500 บาท และกับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 6,500 บาท พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .6556$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .4440$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .2745$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .5090$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.3.9 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีการติดต่อ

สัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระบวนการหลักที่ปฏิบัติในท้องถิ่น 1-4 ครั้งต่อปี กับ 5-8 ครั้งต่อปี และกับ 9-12 ครั้งต่อปี พบว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี มีส่วนร่วมสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี และยิ่งพบอีกว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี มีส่วนร่วมสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 9-12 ครั้งต่อปี ในด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและวางแผนแก้ไขปัญหาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี กับครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 9-12 ครั้ง ไม่พบความแตกต่างในด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านวางแผนแก้ไขปัญหา จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ ส่วนด้านปฏิบัติงานตามโครงการ พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี มีส่วนร่วมสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 9-12 ครั้งต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี กับครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี และครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี กับครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 9-12 ครั้ง ไม่พบความแตกต่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้

7.4 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานของครูสอนศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า เพศของครูสอนศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านร่วมปฏิบัติตามโครงการ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ

ส่วน อาชु วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ และการติดต่อกับสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ได้ตั้งไว้

7.5 ตัวพยากรณ์ องค์ประกอบพื้นฐานของครูสอนศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

องค์ประกอบพื้นฐานของครูสอนศาสนาอิสลามที่เป็นตัวพยากรณ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา คือ เพศ เพียงประการเดียว จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ อาชุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอน รายได้ และการติดต่อกับสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักไม่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ได้ตั้งไว้

จากผลวิเคราะห์ดังกล่าว แสดงว่า เพศสามารถเป็นตัวพยากรณ์ที่ดี สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน} = 2.284141 + .583319(\text{เพศ})$$

7.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา

7.6.1 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องที่ประชาชนไม่มีความรู้ขาดความสามัคคี เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านและมีข้อเสนอแนะว่าควรให้การอบรมสัมมนาส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่

ประชาสัมพันธุ์ให้แนวปฏิบัติแก่ประชาชนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรค
 เรื่องผู้นำขาดความกระตือรือร้นไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีข้อเสนอแนะว่า
 ให้ผู้นำมีความรับผิดชอบและประชุมชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอเพื่อหาสาเหตุของปัญหา
 ในส่วนของปัญหาอุปสรรคยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเสนอปัญหามักจะถูกมองข้าม เพราะ
 เป็นผู้หญิงมีข้อเสนอแนะว่าต้องให้ความเสมอภาคและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
 นอกจากนี้มีปัญหาอุปสรรคการนัดมาถูกขัดขวางจากผู้มีอิทธิพล มีข้อเสนอแนะว่า ให้
 หน่วยงานราชการปฏิบัติงานอย่างจริงจังเพื่อขจัดอิทธิพลในหมู่บ้าน

7.6.2 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา

พบว่า ชาวบ้านขาดความรู้ไม่เข้าใจการวางแผน ขาดความร่วมมือจากคณะกรรมการ
 หมู่บ้าน มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวางแผน
 เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ชาวบ้านและยังมีปัญหาอุปสรรคที่ผู้นำไม่วางแผนแก้ไข
 ปัญหาอย่างจริงจังมีข้อเสนอแนะว่า ควรเลือกผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีความรู้
 ความสามารถและมีความเสียสละในการพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรค
 เรื่องขาดการประชาสัมพันธ์ในการวางแผน มีข้อเสนอแนะว่าให้มีการประชาสัมพันธ์
 ในการวางแผนแก่ชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ

7.6.3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ

พบว่า สมาชิกไม่มีเวลาที่จะให้ความร่วมมือเพราะมีงานส่วนตัวอยู่แล้ว มีข้อเสนอแนะ
 ว่าให้ทุกคนมีความเสียสละเห็นประโยชน์ของงานส่วนรวม และยังมีปัญหาอุปสรรคใน
 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับขาดระบบและขั้นตอนในการดำเนินงานที่เหมาะสมมีข้อเสนอแนะว่า
 ควรมีการนำเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นรูปแบบและประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในหมู่บ้าน
 ทราบ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคที่ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพทำงานไม่เอาจริงเอาจึงมี
 ข้อเสนอแนะว่า ควรประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการทุกฝ่าย
 ก่อนจะปฏิบัติงานตามโครงการ

7.6.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านร่วมติดตามและประเมินผล

โครงการพบว่า มีปัญหาเรื่องขาดการติดตามถูกปล่อยปละละเลยและชาวบ้านไม่มี
 เวลาเพราะมีงานอื่นที่ต้องทำอยู่แล้ว มีข้อเสนอแนะว่าให้ความรู้เรื่องความสำคัญ

ของการประเมินผล และทำให้เกิดความสำนึกว่า ประชาชนเป็นเจ้าของโครงการ และปัญหาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีข้อเสนอแนะว่า จัดตั้งคณะกรรมการ ผู้รับผิดชอบมีมาตรฐานแบบประเมินที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการประเมินผล เกินความเป็นจริง มีข้อเสนอแนะว่าไม่ควรประเมินผลและรายงานผลเกินความเป็นจริง

การอภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยมาก่อนและการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่ง ได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ทั้งศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่างศึกษาหาความสัมพันธ์ ค้นหาตัวพยากรณ์และสร้างสมการ พยากรณ์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้านดังกล่าว โดยจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานอยู่ในท้องถิ่นจากการวิเคราะห์ข้อมูลและจากผลการทดสอบ สมมติฐาน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับตามค่าคะแนน เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ทั้ง 4 ด้านดังนี้ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($\bar{X}=3.35$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=3.22$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($\bar{X}=3.21$) และด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($\bar{X}=3.06$)

ผู้วิจัยมีความเห็นดังต่อไปนี้

1) ตามที่พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางอันดับแรกอาจจะเป็นเพราะว่า ครูสอนศาสนาอิสลามไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาตั้งแต่ต้น เพราะฉะนั้นเมื่อถึงขั้นร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาจึงไม่มีความจำเป็นจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมแม้จะมีบ้างก็น้อยเพราะประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้รับการปลูกฝังให้กล้าคิด เสนอปัญหา เพียงแต่เข้าไปมีส่วนร่วมในการฟัง และที่สุดก็ร่วมยกมือสนับสนุนตามที่ประชาชนในที่ประชุมเสนอตามวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2526 : 6) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่สำคัญคือ ให้ทุกคนร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน ส่วน วิรัช วิวัชนิกาวรรณ (2530 : 62) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในขั้นตอนนี้ก็ไม่ควรเป็นแค่ "ผู้หาคำถาม" เท่านั้น แต่ควรเป็นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในฐานะ "ผู้หาคำตอบ" ด้วยและควรให้ชาวบ้านได้เข้ามาเป็นผู้หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งในการร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการ ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการนั้นกับทุกฝ่ายที่เท่าเทียมกัน

2) ตามที่พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญห อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อันดับสอง อาจจะเป็นเพราะว่าครูสอนศาสนาอิสลามขาดความเชื่อมั่น การท้อแท้ใจ และยอมรับสภาพในแนวทางที่เจ้าหน้าที่พัฒนา "ชี้แนะ" หรือ "ถามนำ" ชาวบ้านเพื่อนำไปสู่การวางแผนที่ตนต้องการ เจ้าหน้าที่พัฒนาหรือผู้นำที่เป็นตัวแทนมีแนวความคิดเดียวกับเจ้าหน้าที่พัฒนาใน เมื่อทำการประชุมกับชาวบ้านจะมี "โผย" หรือ "คำถาม" ที่ "เดี๋ยม" กันมาแล้ว เมื่อจัดการประชุมวางแผนก็เพียงแค่ให้ชาวบ้านได้รับรู้ซึ่งก็ผิดหลักประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีการที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม จึงต้องสร้างให้ที่ประชุมได้ปรึกษาหารือวางแผนเป็นนิตินัยตามหลักเกณฑ์หน่วยงานต้น

สังกัดหรือผู้ให้งบประมาณกำหนดไว้ ซึ่ง วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 : 62) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผนไว้ว่าต้องเป็นแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นนี้ควรเป็นการรวมกลุ่มประชุมปรึกษาเพื่อวางแผนอย่างเป็น "ธรรมชาติ" มากที่สุด เจ้าหน้าที่หรือประธานที่เข้าร่วมประชุมวางแผนอยู่ด้วยนั้นไม่ควรบีบบังคับมากเกินไปว่าผู้ประสานงานและไม่ควรกำหนดให้ผู้นำหรือผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนมากจะนั่งอยู่ในแถวหน้า ๆ ของที่ประชุมเป็นผู้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนใหญ่ด้วยวิธีการตามแนวทางนี้ การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านจึงควรจะถูกกำหนดโดยชาวบ้านในหมู่บ้านเองเป็นหลักการพัฒนาในลักษณะดังกล่าว ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิณ บุษยรัตพันธ์ (2517 : 145) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขั้นตอนตลอดตั้งแต่มีการวางแผนโครงการ เสี้ยมสะแรงงาน วัสดุ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีในชุมชนนั้น ซึ่งยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526 : 25) ที่กล่าวไว้ การมีส่วนร่วมในปัจจุบันและในอนาคตจะต้องเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมทำและรวมบำรุงรักษามากกว่าการร่วมสมทบในรูปแบบอื่น ๆ

3) ตามที่พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาจังหวัดยะลามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อันดับสาม อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านสามารถปฏิบัติได้ทันที เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน เช่น ร่วมออกแรงในลักษณะ เสี้ยมสะหรือร่วมออกเงินทุนหรือร่วมออกวัสดุ ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในชนบทมีส่วนร่วมทั้งสิ้น เพียงแต่ว่าจะเข้าร่วมในกิจกรรมลักษณะใดมากน้อยเพียงใด ผลประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากการปฏิบัติตามโครงการเป็นสิ่งที่ชาวบ้านคำนึงมากในการที่เข้าร่วมปฏิบัติงานตามโครงการทั้งที่เป็นตัวเงินและมีตัวเงิน แต่ผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินดูเหมือนจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือแรงจูงใจที่ต้องการมีส่วนร่วมได้มากที่สุด มากกว่าผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงินเป็นผลประโยชน์ที่ทำให้ชาวบ้านได้รับความสะดวกสบาย หรือมีสวัสดิความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสอดคล้องกับ สุวัฒน์ วุฒิเมธี

(2526 : 20) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และความรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526 : 21) ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนาชุมชนในความหมายของหลักและวิธีการทำงาน คือ การที่ประชาชนต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสร้าง "งาน" หรือสิ่งของถาวรวัตถุและการพัฒนาชุมชนในแง่ของ "งาน" คือ การกระทำใด ๆ ให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ของ เช่น การสร้างถนนหนทางในเมืองฝาย เป็นต้น

4) ตามที่พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อาจจะเป็นเพราะว่าการติดตามและประเมินผลเป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมข้างต้นซึ่งถ้าหากมิได้เข้าร่วมตั้งแต่เริ่มแรก หรือเข้าร่วมเพียงบางส่วน กิจกรรมการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีความสำคัญที่สุดแต่ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญว่าจะได้ผลประโยชน์อะไรบ้าง บางครั้งก็ได้รับการกีดกันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลเพราะเป็นผลประโยชน์ที่พึงจะได้ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากโครงการนั้น ๆ ในลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ชาวบ้านก็ยังคิดว่าตนควรจะไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แต่ความเป็นจริงแล้วชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนประเมินผลน้อยมาก ซึ่ง วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 : 63) กล่าวว่า การประเมินผลที่ออกมาจากหน่วยงานราชการเป็นการ "รายงานชดเชย" แนวทางที่ควรจะเป็นก็คือ ในการประเมินผลงานที่ชาวบ้านร่วมกันทำนั้น ถ้าชาวบ้านทำเองและประเมินผลเอง แน่แน่นอนผลย่อมออกมาดีเป็นส่วนใหญ่ ผลการประเมินจะออกมาในแนวทางที่เป็นไป "ตามเนื้อผ้า" มากกว่า "ลิกธิพล" พอสมควร

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นต่าง ๆ ว่า จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันหรือไม่คือ

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาต่อองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน (ตามข้อ 1.1-1.4) โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักมีดังต่อไปนี้

2.1 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาระหว่างเพศชายกับเพศหญิง เพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$) ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P < .0000$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P < .0000$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P < .0010$) ด้านติดตามและประเมินผลโครงการ ($P < .0102$) จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้ ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โคฟแมน (Kaufman, 1949 : 301) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ฉอำนาจ วุฒิกรรมรักษา (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบททุกขั้นตอนมากกว่าเพศหญิงและอำนาจ สุธาประดิษฐ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดสูงกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ แนว โสถิกพันธ์ (2534 :

87) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชนบท :
ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า เพศชายมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าเพศหญิง

2.2 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนา
อิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 42 ปี
กับอายุมากกว่า 42 ปี ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$)
ซึ่งได้แก่ ด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .7200$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไข
ปัญหา ($P > .6560$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .7340$) ด้านร่วมติดตาม
และประเมินผลโครงการ ($P > .7400$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้ อาจ
เป็นเพราะว่า ครูสอนศาสนาอิสลามทุกคนเป็นผู้ที่มีอายุบรรลุนิติภาวะอยู่ในวัย
ผู้ใหญ่แล้ว ความรับผิดชอบต่อนักเรียนในฐานะการเข้ามามีส่วนร่วมจึงมีเท่าเทียม
กัน สักประการหนึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านก็เป็นไปด้วยความ
สมัครใจของตนเอง ฉะนั้นครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุต่างกัน จึงมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ อานาจ สุธาประดิษฐ์
(2533 : 74) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สวัสดิการ
ตลาด อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า สมาชิกศูนย์สวัสดิการตลาดที่มีอายุต่าง
กัน มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์สวัสดิการตลาดต่างกัน

2.3 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนา
อิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิ
การศึกษาสามัญต่ำกว่าหรือเท่ากับ ม.ศ.3 (ม.3) กับวุฒิการศึกษาสามัญ ม.ศ.5
(ม.6) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้าน
ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .9020$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา
($P > .9860$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .0790$) ด้านร่วมติดตามและ
ประเมินผลโครงการ ($P > .2890$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็น
เพราะว่า ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้เปิดโอกาสให้สมาชิกที่มี
วุฒิการศึกษาสามัญในระดับต่าง ๆ ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน และทุก
คนจะต้องอาศัยความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้อง

กับ ไชย พรหมศรี (2533 : 77) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่อเนื่องของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล อำเภอมาฮอ จังหวัดปัตตานี พบว่า สมาชิกศูนย์เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลไม่ต่างกัน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาวิจัยของ อานาจ สุชาประดิษฐ์ (2533 : 79) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดสูงกว่าสมาชิกที่มีการศึกษาค่ำ

2.4 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามระดับอับดีอาฮะซึกับวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามระดับมุตะวัซซีเตาะฮ์และกับวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามระดับชานาวิฮะฮ์หรือสูงกว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .8207$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .8857$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .8537$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .8598$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามนั้น เปิดโอกาสให้ทุกคนในหมู่บ้านที่มีการศึกษาทางศาสนาอิสลามเข้าร่วมโดยไม่จำกัดซึ่งทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และผู้ที่มีความรู้ทางศาสนา เป็นที่ทุกคนยอมรับให้ความเคารพนับถือกันเป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมถึงแม้จะมีการศึกษาที่ต่างกัน แต่ก็มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือเหมือนกัน จึงไม่มีความแตกต่างในเรื่องความรู้ทางศาสนาอิสลาม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ยังไม่พบว่า มีผู้ใดได้ทำการวิจัยมาก่อน จึงไม่มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับการวิจัยของผู้ใด

2.5 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษากับมีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญาและกับมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญา มีความแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา

ด้าน คือ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา

ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญา ส่วนในกลุ่มครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษากับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาไม่พบความแตกต่างและยังพบอีกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญา กับครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญา ไม่พบความแตกต่าง ส่วนในด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหานพบว่า ครูสอนศาสนาที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญา แต่การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติงานตามโครงการและด้านร่วมติดตามและประเมินผลไม่พบความแตกต่าง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา แต่มีวุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามอยู่แล้ว และจบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอน สอนเป็นภาษาถิ่น ได้รับการปลุกฝังให้มีความรัก ความสามัคคี ความผูกพันต่อถิ่นฐานบ้านเกิด ครูผู้สอนเป็นคนในท้องถิ่น มีความประณีตดี วางตัวเหมาะสม มีวิริยะอุตสาหะเป็นผู้ควบคุมการเรียนการสอน ซึ่งแตกต่างจากครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญา การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย ที่วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ รวมทั้งครูอาจารย์ผู้สอนก็ขาดความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น จึงขาดความรับผิดชอบที่จะปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ทาดจิตสำนึกต่อการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน เมื่อครูสอนศาสนาอิสลามจบการศึกษาในระดับอนุปริญญาไปแล้วกลับไปปฏิบัติงานในท้องถิ่น ทำให้ผลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านจึงมีความแตกต่างกัน แต่ในทางกลับกันถ้าครูสอนศาสนาอิสลามได้รับการศึกษาสูงขึ้นจนจบการศึกษาในระดับปริญญา ก็จะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง จนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเช่นเดียวกับครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา จึงทำให้ผลการศึกษาวิจัยเรื่องวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาวิจัยมาก่อน จึงไม่มีผลความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับงานวิจัยของผู้ใด

2.6 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 6 ปี กับ 6-12 ปี และกับสูงกว่า 12 ปี ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .2523$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .2630$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .1051$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .2229$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงานนั้นเป็นประสบการณ์ในด้านการสอนศาสนาอิสลาม แต่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน จึงทำให้ประสบการณ์ในการทำงานไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบุรณ์ บุญฤทธิ์ ได้ศึกษาพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยและครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากมีบทบาทในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สุภาพร สุธี (2529 : 97) ซึ่งพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากมักจะสร้างสมรรถนะความสามารถความชำนาญในการทำงานไว้มากเช่นกัน จึงมีผลทำให้สมรรถภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

2.7 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ต่ำกว่า 12 ชั่วโมงกับ 12-20 ชั่วโมง และกับสูงกว่า 20 ชั่วโมง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .2938$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .7606$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .5679$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .8251$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีเวลาว่างจากการสอนมิได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน แต่ต้องใช้เวลาที่ไม่ได้สอนไปทำงานส่วนตัวหรืองานในโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริณา กระสาทอง

(2530 : 112) ที่พบว่า ครูทำงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอนในด้านกิจกรรมนักเรียนร้อยละ 44.6 และทำงานธุรการร้อยละ 29.3 จึงเป็นไปได้ว่าครูที่มีชั่วโมงสอนต่ำกว่า 12 ชั่วโมง และ 12-20 ชั่วโมง และกับสูงกว่า 20 ชั่วโมง นั้นต้องมีภารกิจกับงานอื่น ๆ ดังกล่าวเช่นกัน จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน

2.8 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 4,000 บาท และ 4,000-6,500 บาท และกับสูงกว่า 6,500 บาท ไม่มีความแตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน ($p > .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P > .6556$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P > .4440$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P > .2745$) ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ($P > .5090$) จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อ 1 ทั้งสี่เป็นเพราะว่าสภาพทางสังคมของหมู่บ้านในชุมชนถึงแม้ว่าจะมีรายได้ต่างกัน แต่สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันไม่ได้แบ่งแยกว่าเป็นคนมีรายได้มาก รายได้น้อยและอยู่ร่วมกันในชุมชนในลักษณะที่เกื้อกูลกันใกล้ชิดสนิทสนม และไปมาหาสู่กันอย่างปกติสุข มีกิจกรรมก็ร่วมมือกันเป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับการวิจัยของ เจาะสะปืออิง บารู (2534 : 82) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สวัสดิการตลาดของสมาชิกที่มีสถานภาพต่างกัน พบว่า สมาชิกที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สวัสดิการตลาดไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับ อารยา วัฒนกิจ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงกว่าผู้ปกครองที่มีระดับรายได้ต่ำ นอกจากนี้ แนว ไสตยพันธ์ (2534 : 88) ได้ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

2.9 ตามที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี และที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี และกับที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

9-12 ครั้งต่อปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 3 ด้าน ($p < .05$) ซึ่งได้แก่ ด้านร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($P < .001$) ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ($P < .0087$) ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ($P < .0269$) โดยพบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี มีส่วนร่วมสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี และกับที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 9-12 ครั้งต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปได้ตามสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปีมีบุคลิกภาพและอุปนิสัยส่วนตัวที่ไม่ชอบเดินทางออกนอกท้องถิ่นมากนักหรือมีความจำเป็นที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเสริมหรือทำงานส่วนตัวอยู่ในหมู่บ้าน จึงไม่มีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกหรือเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากนัก แต่ก็มีควมสนใจในการพัฒนาหมู่บ้านอยู่บ้าง แต่ในทางตรงกันข้าม หากเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานอยู่ในท้องถิ่นเข้าไปสอดส่องกำกับดูแลมากเกินไป อาจจะเป็นการก้าวร้าวท่าทีหรือจับผิดในการเข้ามามีส่วนร่วมของครูสอนศาสนาอิสลามอันจะเป็นการทำลายความสัมพันธ์ที่มีอยู่ได้ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามกับบุคคลภายนอกที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฉะนั้น การแสดงบทบาทพิเศษเข้ามาร่วมในกระบวนการหรือกิจกรรมตามภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะเสริมสร้างให้ทั้งสองฝ่ายมีการติดต่อสัมพันธ์จึงควรอยู่ในระดับที่พอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ซึ่งผลการศึกษาคัดแย้งกับการวิจัยของ อาสาพันธ์ เกษมทรัพย์ (2524 : 28) ได้ศึกษาพบว่าผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลน้อย และยังขัดแย้งกับงานวิจัยของ แฉว โสคติพันธ์ (2534 : 101) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูสอนศาสนาอิสลามที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา
 สามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลาม วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
 จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลัก
 ที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของครูสอนศาสนาอิสลามต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม
 ในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันหรือไม่คือ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ
 ของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ด้านร่วม
 ติดตามและประเมินผลโครงการ

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

3.1 ตามที่พบว่า เพศ ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา
 จังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน กล่าวคือ เพศ มีผล
 ทำให้การมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหมู่บ้านเป็นเรื่องของ
 ผู้ชายเสียเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงจะไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากนักถึงเข้ามามีส่วนร่วม
 ก็มีจำนวนน้อย สังคมชาวมุสลิมยังไม่ค่อยจะยอมรับผู้หญิงมากนัก และคิดว่าเรื่องการ
 ปกครองการพัฒนาหมู่บ้านเป็นเรื่องของผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แนว
 โสถ์พันธ์ (2534 : 94) ได้ศึกษาพบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา
 ชุมชนมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ โคฟแมน (Kaufman, 1949 : 301) ได้ศึกษา
 พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ เพศชายมี
 ส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ไชย พรหมศรี (2533 : 74)
 ศึกษาพบว่า เพศต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลไม่
 ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P= .3550$)

3.2 ตามที่พบว่า อายุของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา
 จังหวัดยะลาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ผลการวิจัยสอดคล้อง
 กับงานวิจัยของ สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมี
 ส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศ
 การประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ประจำปี พ.ศ. 2527 พบว่า
 อายุไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับการวิจัยของ ไชย พรหมศรี (2533 : 77) ได้ศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลที่มีระดับอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลไม่ต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่เข้าร่วมการพัฒนาหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีอายุบรรลุนิติภาวะอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วม จึงมีเท่าเทียมกัน และอีกประการหนึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมก็เป็นไปด้วยความสมัครใจของตนเอง ฉะนั้นอายุจึงไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

3.3 ตามที่พบว่า วุฒิการศึกษามีของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้เปิดโอกาสให้ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษามีในระดับต่าง ๆ ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน และทุกคนจะต้องอาศัยความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ ไชย พรหมศรี (2533 : 74) ได้ศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องของสมาชิกศูนย์เยาวชนไม่ต่างกัน จึงสรุปได้ว่า วุฒิการศึกษามี เป็นองค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา

3.4 ตามที่พบว่า วุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามนั้นเปิดโอกาสให้ทุกคนในหมู่บ้านที่มีการศึกษาทางศาสนาอิสลามได้เข้าร่วมโดยไม่จำกัดความรู้ความสามารถ ซึ่งทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันการมีส่วนร่วมถึงแม้จะมีการศึกษาทางศาสนาที่ต่างกัน แต่มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติเหมือนกันจึงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ทางศาสนาอิสลาม วุฒิการศึกษาทางศาสนาอิสลามจึงไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษานี้ครั้งนี้ยังไม่พบว่าผู้ใดได้ทำการศึกษาวิจัยกันมาก่อน จึงไม่มีผลความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับการวิจัยของผู้ใด

3.5 ตามที่พบว่า วุฒิต่างการศึกษาของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพของการเข้ามามีส่วนร่วมว่าจะมีวุฒิต่างการศึกษาหรือไม่ การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านทุกคนมีความเสมอภาคในการเข้าร่วม ทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาตลอด เพราะมีประเพณีวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติเหมือนกันจึงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ทางการศึกษาจะมีหรือไม่ผลการศึกษาก็พบว่า วุฒิต่างการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ยังไม่พบว่าผู้ใดได้ศึกษาไว้จึงไม่มีผลความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับการศึกษาวิจัยของผู้ใด

3.6 ตามที่พบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูสอนศาสนาอิสลามนั้นเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนแต่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านนั้นต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านที่เท่าเทียมกันโดยไม่จำเป็นต้องมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ (2532 : 104) ได้ศึกษาพบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานน้อยและครูที่มีประสิทธิภาพทำงานมากมีบทบาทในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ กรรณิกา หลีเจริญ (2536 : 96) ได้ศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ผลการศึกษพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท แต่ผลการวิจัยขัดแย้งกับการวิจัยของ สุภาพร สุธี (2529 : 97) ซึ่งพบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงานมากมักจะสร้างสมความรู้ความสามารถ

ความชำนาญในการทำงานไว้มาก จึงมีผลทำให้สมรรถภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

3.7 ตามที่พบว่า จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน อาจเป็นเพราะว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีเวลาว่างจากการสอนมิได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน แต่ต้องใช้เวลาว่างที่ไม่ได้สอนไปทำงานส่วนตัวหรืองานในโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริมา กระจ่างทอง (2530 : 112) ได้ศึกษาการรับรู้บทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่ชนบทภาคจน เขตการศึกษา 11 พบว่า ครูต้องทำงานพิเศษนอกเหนือจากการสอน เช่น ด้านกิจกรรมนักเรียนร้อยละ 44.6 ด้านธุรการโรงเรียนร้อยละ 29.3 จึงเป็นไปได้ว่าครูจึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่แตกต่างกันและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ วันเพ็ญ คำนาว (2535 : 155) ได้ศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

3.8 ตามที่พบว่า ราชได้เฉลี่ยต่อเดือนของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพทางสังคมของชุมชนหรือหมู่บ้านถึงแม้ว่าจะมีรายได้น้อยหรือรายได้มาก แต่ชีวิตความเป็นอยู่ไม่ได้แตกต่างกันหรือจน จะอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือหมู่บ้านในลักษณะที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไปมาหาสู่กันโดยปกติไม่มีการแบ่งแยกว่ามีรายได้มากหรือน้อย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ กรรณิกา หลีเจริญ (2536 : 95) ได้ศึกษาพบว่า ราชได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ (2532 : 103) ได้วิจัยพบว่า ครูที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยและครูที่มีรายได้ต่อเดือนมาก มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับแนวความคิดของ ชูศักดิ์ เกียรติตรง (2525 : 37) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้

บุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเต็มความสามารถได้ก็ต้องให้บุคคลนั้นเกิดความพอใจกับสิ่งที่ได้รับ เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานและสิ่งตอบแทนเบื้องต้นที่ทำให้ข้าราชการหรือบุคคลปฏิบัติงานเกิดความพอใจก็คือ เงินเดือนและค่าจ้างที่เหมาะสมเพียงพอ และยุติธรรมเพราะในปัจจุบันฐานเงินเดือนของข้าราชการไม่ได้สัมพันธ์กับค่าครองชีพ อีกทั้งมีความแตกต่างของอัตราเงินเดือนข้าราชการกับวิชาชีพและเอกชน

3.9 ตามที่พบว่า การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเจอะสะปิอง (2534 : 85) ได้ศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับการวิจัยของ อรพินท์ สุทธิพันธ์ (2533 : 90) ได้ศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรต่างกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มพูนรายได้และ ไชย พรหมศรี (2533 : 80) ได้วิจัยพบว่า กลุ่มสมาชิกที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องสูงกว่ากลุ่มที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อย นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับงานวิจัยของ อำนาง สุชาประดิษฐ์ (2533 : 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา พบว่า สมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างก็มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้จึงได้ข้อสรุปที่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของผู้ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมเรื่องต่าง ๆ มาแล้วหลายท่าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพการค้ารังชีวิตในชุมชนเกี่ยวกับภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และสภาพกิจกรรมที่มีความแตกต่างกัน จึงน่าจะทำให้ผลการศึกษาวิจัยแตกต่างกันด้วย

4. ผลการศึกษาตัวพาการณ์ในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามที่มีความแตกต่างระหว่างเพศ อาชีพ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดตามสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของครูสอนศาสนา

อิสลาม ก็มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันไปหรือไม่ คือ ด้าน
ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านร่วมปฏิบัติงาน
ตามโครงการด้านติดตามและประเมินผลโครงการ

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

ตัวแปรที่เป็นตัวพยากรณ์ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอน
ศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา ที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี มี 1 ตัว
คือ เพศ เมื่อพิจารณาถึงอำนาจการทำนายของตัวแปรพบว่า มีอำนาจการทำนาย
ร้อยละ 19.67 แสดงว่า เพศ ทำนายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครู
สอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาที่ไม่
เท่าเทียมกัน ในบางกิจกรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือจากครูสอนศาสนาอิสลามทั้ง
ชายและหญิงในการปฏิบัติกิจกรรมแต่สภาพสังคมของชาวไทยมุสลิมยังจำกัดสิทธิ
เสรีภาพของเพศหญิงอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เพศเป็นตัวพยากรณ์
ลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียน
ประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้

อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางศาสนา วุฒิทางการศึกษา
ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ รายได้ การติดต่อกับ
สัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น ไม่สามารถเป็นตัว
พยากรณ์ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียน
ประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้

5. ปัญหาและอุปสรรค

ประมวลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

5.1 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุ
ของปัญหา มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องที่ประชาชนขาดความรู้ ผู้นำไม่สนใจปัญหาที่เกิด
ขึ้นในหมู่บ้านการเสนอปัญหาไม่ได้รับการตอบสนองมีผู้มีอิทธิพลขัดขวางการพัฒนา มี

ข้อเสนอแนะว่า ควรให้การศึกษายอบรมสัมมนาผู้นำต้องมีความรับผิดชอบ ให้ความเสมอภาคจัดอภิสิทธิ์ในหมู่บ้าน

5.2 ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนี้ การมีส่วนร่วมด้านวางแผนแก้ไขปัญหา มีปัญหาอุปสรรคเรื่องชาวบ้านไม่เข้าใจการวางแผน ผู้นำไม่วางแผนแก้ไขปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ เลือกผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

5.3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติงานตามโครงการ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเพราะมีงานส่วนตัวอยู่แล้ว ขาดระบบและขั้นตอนในการดำเนินงาน ผู้นำขาดประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะว่า ให้ทุกคนมีความเสียสละต้องงานส่วนร่วม นำเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นรูปแบบควรประชุมชี้แจงทุกฝ่ายก่อนจะปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

5.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมด้านติดตามและประเมินผลโครงการ มีปัญหาเรื่องโครงการถูกปล่อยปละละเลย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ การประเมินผลเกินความเป็นจริง มีข้อเสนอแนะว่าควรให้ความสำคัญของการประเมินผล สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน จัดตั้งคณะกรรมการที่มีความรับผิดชอบ มีแบบประเมินที่มีประสิทธิภาพ ไม่ควรประเมินผลและรายงานผลเกินความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ด้านร่วมติดตามและประเมินผลโครงการอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านนั้น ครูสอนศาสนาอิสลามถึงขาดความร่วมมือที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาด้านร่วมปฏิบัติ

งานตามโครงการ ด้านร่วมคิดตามและประเมินผลโครงการซึ่งไม่ได้มีตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ ถ้ามีบ้างก็เพียงส่วนน้อย ดังนั้น ถ้าหากจะให้การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดขบวนการพัฒนาจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนจัดการวางแผนให้ครูให้ครูสอนศาสนาอิสลามเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาด้านร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ ด้านติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูศาสนาอิสลามที่เป็นชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านสูงกว่าเพศหญิง ครูสอนศาสนาอิสลามที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา มีส่วนร่วมสูงกว่าครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญา และครูสอนศาสนาอิสลามที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 5-8 ครั้งต่อปี มีส่วนร่วมสูงกว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้งต่อปี ดังนั้นหากจะจัดการอบรมสัมมนาในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของปัจจัยข้างต้นดังกล่าวด้วย ซึ่งจะทำการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามมีมากขึ้น และควรนำมาพิจารณาประกอบด้วยทุกครั้ง

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการเข้ามามีส่วนร่วม ควรให้ความสำคัญกับครูสอนศาสนาอิสลามทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่างเหมาะสมมีความเสมอภาคในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน

1.4 ปัญหาอุปสรรคข้อเสถอแนะของครูสอนศาสนาอิสลามโดยเฉพาะเรื่องที่บ้านไม่มีความรู้ ขาดความรับผิดชอบ ผู้นำขาดประสิทธิภาพในการทำงานรัฐควรเร่งดำเนินการในเรื่องนี้ให้ เป็นไปตามความเหมาะสม

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีครูสอนศาสนาอิสลาม ควรดำเนินการสนับสนุนให้ครูสอนศาสนาอิสลามได้ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น อาจจะใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น

1.5.1 สนับสนุนให้ครูสอนศาสนาอิสลามรับผิดชอบงานด้านชุมชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนด้านชุมชนสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5.2 สนับสนุนให้ครูสอนศาสนาอิสลามดำเนินการจัดการประชุมประชาสัมพันธ์ อบรมสัมมนา ร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูสอนศาสนาอิสลาม และผู้นำท้องถิ่น เพื่อวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ขวัญและกำลังใจของครูสอนศาสนาอิสลาม ความสัมพันธ์ของครูสอนศาสนาอิสลามกับผู้นำหมู่บ้าน การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้นว่ามีตัวแปรอะไรบ้างที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของครูสอนศาสนาอิสลามเพื่อที่จะศึกษาให้ครอบคลุมตัวแปรมากที่สุด

2.2 ควรขยายพื้นที่ศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น ระดับเขต เป็นต้น

2.3 ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาไปมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งเป็นการลดเงื่อนไขต่าง ๆ ระหว่างผู้วิจัยกับชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างดี

2.4 ควรทำการวิจัยความคิดเห็นขององค์กรอื่น ๆ ที่มีต่อลักษณะของครูสอนศาสนาอิสลามที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน

2.5 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา